

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Кафедра прикладної економіки і міжнародних економічних відносин

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
Р. ШЕЛУДЬКО

«серпень» 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціальна політика та соціальних захист

Галузь знань – 28 «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність – 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма – «Публічне управління та адміністрування»

Факультет – менеджменту і економіки

Робоча програма дисципліни «Соціальна політика та соціальний захист» для здобувачів першого бакалаврського рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування». – 15 с.

Розробник: **Олійник Таміла Іванівна** – професор кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин.

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин,

професор

«26» серпня 2020 року

Л.О. Ломовських

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту і економіки

Протокол від «27» серпня 2020 р. № 2

Голова навчально-методичної комісії

факультету менеджменту і економіки

канд. екон. наук, доцент

Ю.Л. Філімонов

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань (шифр і назва) 28 «Публічне управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»		
Змістових модулів – 2	<u>Освітний рівень</u> <i>перший (бакалаврський)</i>	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 90		2020 й	2020-й
		4-й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи здобувача – 4		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Вид контролю: залік	

1. Мета і завдання дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціальна політика та соціальний захист» віднесена до вибіркової дисципліни освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Мета формування системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей соціальної політики, а також набуття навичок їх практичного використання; забезпечення науково-інформаційної основи для формування широко освічених і соціально активних професіоналів, які усвідомлюють своє місце у сучасному суспільстві та здатних прогнозувати можливості щодо вирішення проблем соціальної політики в Україні.

Завдання: сприяння формуванню професійного світогляду майбутнього спеціаліста з управлінської роботи; розуміння основних етапів розвитку соціальної політики як науки, її видів і сучасних напрямків; бачення соціальної політики як цілісної саморегулюючої системи; опанування основних категорій та понять соціальної політики; формування розуміння особливостей аналізу основних суспільних процесів; ознайомлення з методиками, нормативними

документами, що визначають і регламентують заходи щодо соціальної політики.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- взаємозв'язок соціально-трудова проблем і української соціальної політики;
- способи кооперації з колегами, співпраці в колективі;
- основні положення і методи соціальних і економічних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань;
- основні види соціальної політики в українській і світовій практиці;
- процедуру і техніку підготовки законодавчих актів в контексті соціальної політики;

вміти:

- використовувати основні положення і методи соціальних і економічних наук при вирішенні соціальних і професійних завдань;
- правильно та чітко виконувати власні професійні обов'язки;
- аналізувати соціально значущі проблеми і процеси;
- дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки;
- працювати з великими масивами інформації у бібліотеках та глобальних комп'ютерних мережах.

Перелік компетентностей.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області та в процесі навчання застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
3. Здатність бути критичним та самокритичним.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.
2. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.
3. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення

як демократичної, соціальної, правової держави.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни:

1. Політична економія. 2. Історія економіки та економічної думки.

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

1. Міжнародна економіка. 2. Економіка праці та соціально-трудові відносини.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні характеристики соціальної політики

Тема 1. Соціальна політика як наука і навчальна дисципліна

Соціальна політика як навчальна дисципліна. Предмет курсу. Мета, завдання і значення навчального курсу. Види навчальних завдань.. Класифікація джерел інформації щодо соціальної політики.

Тема 2. Суб'єкти соціальної політики

Соціальна політика як цілісна система. Структура соціальної політики, Взаємозв'язок соціальної політики з іншими соціальними системами. Об'єкт соціальної політики (соціально-демографічна характеристика).

Тема 3. Основні етапи розвитку соціальної політики

Цивілізація і соціальна політика. Соціологія бідності та розвиток теоретичних засад соціальної політики в західній соціології XIX – першої половини XX ст. Розвиток теоретичних підходів до побудови соціальної політики в другій пол. XX ст. Концепція соціальної держави. Соціально-орієнтована економіка.

Тема 4. Моделі соціальної політики

Поняття «соціальна держава». Напрямки еволюції соціальної політики: визначення системи пріоритетів. Системні зміни соціальної політики. Мета і принципи державної соціальної політики. Патерналістська модель організації соціальної політики. Держава як єдине джерело захисту. Фінансовий механізм патерналістської моделі. Модель адресної соціальної політики. Фінансовий механізм адресної моделі. Персоніфікований облік.

Змістовий модуль 2. Механізми соціальної політики та соціального захисту населення

Тема 5. Управління соціальною політикою

Діяльність держави по управлінню розвитком соціальної сфери: визначення змісту, напрямів розвитку, функціонування. Об'єкти і суб'єкти управління соціальною політикою. Рівні управління.

Актуальність проблем соціальної політики на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Політична зумовленість вибору стратегії соціальної політики. Основні напрямки соціальної політики України.

Тема 6. Механізми соціальної політики

Законодавча й нормативна база. Системоутворююче державне соціальне законодавство. Нормативні матеріали поточного характеру в соціальній політиці. Соціальна нормотворчість на регіональному та місцевому рівнях.

Фінансово-кредитний механізм як інструмент утворення і використання фінансових ресурсів соціального спрямування. Адміністративні рішення додаткової соціальної підтримки населення.

Тема 7. Соціальний захист населення

Визначення соціального захисту. Напрямки та форми соціального

захисту.

Превентивна та реабілітаційна функції соціального захисту.

Особливості соціального захисту протягом життєвого циклу людини. Соціальні служби. Функції соціальних служб як амортизатора феномена потреби (бідності). Державні соціальні служби і їхня роль в управлінні соціальними процесами. Перспективи державних соціальних служб.

Тема 8. Соціальне страхування і пенсійне забезпечення

Соціальне страхування як основа формування держави загального добробуту. Система соціального страхування. Історія становлення системи соціального страхування. Обов'язкове пенсійне страхування. Політичні засади впровадження системи соціального страхування.

3. Структура навчальної дисципліни: «Соціальна політика та соціальний захист»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	п	лаб	інд. та с.р.		л	с	п	лаб	інд. с.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні характеристики соціальної політики												
Тема 1. Соціальна політика як наука і навчальна дисципліна	8	2				6	11			1		
Тема 2. Суб'єкти соціальної політики	8	2		2		4	11			1		
Тема 3. Основні етапи розвитку соціальної політики	8	2		2		4	11	1				
Тема 4. Моделі соціальної політики	10	2		2		6	11	1				
Разом за змістовим модулем 1	34	8		6		20	44	2		2		
Змістовий модуль 2. Механізми соціальної політики та соціального захисту населення												
Тема 5. Управління соціальною політикою	14	2		2		10	11			1		10
Тема 6. Механізми соціальної політики	14	2		2		10	12	1				11
Тема 7. Соціальний захист населення	14	2		2		10	11	1				10
Тема 8. Соціальне страхування і пенсійне забезпечення	14	2		2		10	12			1		11
Разом за змістовим модулем 2	56	8		8		40	46	2		2		42
Усього годин	90	16		14		60	90	4		4		82

4. Самостійна робота

Зміст самостійної роботи з дисципліни «Соціальна політика і соціальний захист» складають:

1. Самостійне опрацювання теоретичних питань курсу.
2. Підготовка до практичних занять,
3. Написання рефератів.
4. Інші форми самостійної роботи.

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
1.	Соціальна політика як наука і навчальна дисципліна	4
2.	Суб'єкти соціальної політики	6
3.	Основні етапи розвитку соціальної політики	4
4.	Моделі соціальної політики	6
5.	Управління соціальною політикою	6
6.	Механізми соціальної політики	6
7.	Соціальний захист населення	6
8.	Соціальне страхування і пенсійне забезпечення	6

Основні види самостійної роботи здобувачів:

1. *Організаційно-методична робота у бібліотеці вищого навчального закладу, навчальних кабінетах, а також в домашніх умовах з метою:*
 - опрацювання теоретичних основ прослуханого на лекціях матеріалу;
 - самостійне вивчення питань на основі навчальної літератури;
 - підготовка конспектів навчальних та наукових текстів;
 - опрацювання рекомендованої відповідної наукової чи фахової монографічної і періодичної літератури, підручників та навчальних посібників;
 - реферування наукових статей та інших друкованих джерел.
2. *Підготовка виступів на семінарах і конференціях, науковому гуртку, до участі в ділових іграх тощо.*
3. *Підготовка до поточного контрольного опитування (оцінювання залікових модулів).*
4. *Підготовка до підсумкового модульного контролю (екзамену) з навчальної дисципліни.*

Для здобувачів, що навчаються заочно, передбачена контрольна робота реферативного типу, яка передбачає глибоке засвоєння матеріалу навчальної дисципліни і включає також питання, які винесені для самостійного опрацювання за темами. Обсяг контрольної роботи повинний бути не менше 15 сторінок комп'ютерного тексту.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни і застосування їх при вирішенні конкретних виробничих завдань; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами і звітністю підприємства.

Виконане ІНДЗ здобувач надає наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Тематика ІНДЗ має носити проблемний характер. Студент самостійно обирає тему і зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному випадку тема має бути запропонована викладачем. У процесі виконання ІНДЗ студент має опрацювати не менш 15 літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на вирішення певної проблеми, чи на висловлення особистого погляду автора роботи на питання, що розглядається в роботі.

Індивідуальне завдання складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаної літератури; додатків до індивідуального завдання (при необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи повинна містити обґрунтування теоретичної база обраної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою; розкриття характеристики й аналізу сучасного стану діяльності обраного підприємства та розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей розвитку та діяльності організації на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію.

Висновки мають включати обґрунтовані висновки студента щодо досягнення мети роботи, рекомендації до вдосконалення діяльності підприємства. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дипломних робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Обсяг ІНДЗ становить в друкованому варіанті 25-30 сторінок.

Види індивідуальної роботи

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота за теоретичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – запитання-відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни;

2. Групових консультацій – розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику.

Індивідуально-консультативна робота за практичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – завдань, стосовно яких виникли запитання;

2. Групових консультацій – розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення.

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

1. Індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;

2. Підготовка рефератів для виступу на науковому семінарі;

3. Підготовка рефератів для виступу на науковій конференції.

6. Методи навчання

Лекція (проблемна, лекція-конференція тощо); семінарські заняття (семінари диспути, дебати та ін.); консультації (групові, індивідуальні, дистанційні).

7. Методи контролю

Контроль знань з курсу «Соціальна політика та соціальний захист» здійснюється за кредитно-модульною системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Основними функціями оцінювання навчальних досягнень студентів вважаємо такі: контролююча, навчальна, діагностична, виховна. Це й визначає індивідуальні якості студента та його рейтинг. Відповідно до кредитної системи, що передбачає облік трудомісткості навчально-пізнавальної роботи студентів у кредитах, використовуємо схему накопичення оцінок-балів, як системи оцінювання.

Успішність студентів оцінюється за результатами поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль рівня знань здійснюється шляхом проведення тестувань, написання та перевірки творчих письмових завдань, усного опитування.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться під час останнього модуля та заліку.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студентів відбувається на підставі наступних критеріїв:

1) Правильність відповідей (правильне, достатньо глибоке викладення

теоретичних понять курсу).

- 2) Рівень усвідомлення матеріалу курсу та самостійність суджень.
- 3) Новизна навчальної інформації, рівень використання наукових (теоретичних) знань.
- 4) Вміння використовувати засвоєні теоретичні положення на практиці.

Відповідь студента оцінюється і за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчального матеріалу.

«ВІДМІННО» ставиться студенту тоді, коли його відповідь бездоганна за змістом, формою, обсягом. Це означає, що студент у повній мірі з програмою засвоїв навчальний матеріал, викладений на лекціях, в підручниках, володіє знаннями, на заліку та практичних заняттях дає чіткі відповіді на поставлені запитання, а також при рішенні завдань показує знання не лише основної, але і додаткової літератури, нормативних джерел наводить власні судження, робить висновки, використовує знання з суміжних, галузевих дисциплін, вміє пов'язати вивчений матеріал з реальною дійсністю і легко використовує його для рішення практичних завдань. Мова студента повинна бути логічно обґрунтована і граматично правильна.

«ДОБРЕ» передбачає також високий рівень знань і вмінь. При цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять або категорій, невеликі помилки у мові і стилі викладу.

«ЗАДОВІЛЬНО» передбачає наявність знань лише основного матеріалу; студент відповідає по суті питання і в загальній формі розбирається у матеріалі, але відповідь не повна, нечітка, містить неточності, дає недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність викладу матеріалу, відчуває труднощі, застосовуючи знання при рішенні практичних задач.

«НЕЗАДОВІЛЬНО» ставиться, коли студент не знає значної частини матеріалу курсу, допускає суттєві помилки при висвітленні основних питань, при формулюванні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, не може провести зв'язок між теоретичним матеріалом і сучасною дійсністю, не може правильно вирішити конкретну задачу, зорієнтуватись в конкретній ситуації, робить велику кількість помилок в усній відповіді.

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
10	10	10	20	10	10	10	20	

З метою перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS використовується такий порядок:

**Шкала оцінювання:
національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД) «Соціальна політика в Україні» – пакет навчально-методичних матеріалів: плани семінарських, практичних занять і методичні вказівки до них, питання для самоконтролю, до модульного контролю, заліку, завдання для самостійної та індивідуальної науково-дослідницької роботи.

10. Рекомендована література

Інформаційний ресурс

1. Законодавство України. Сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. Сайт Президента України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://president.gov.ua>.
3. Урядовий портал. Сайт Кабінету Міністрів України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>.
4. Правознавець. Електронна бібліотека юридичної літератури. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua>.
5. Радник. Український юридичний портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://radnuk.info>.
6. Vuzlib. Економіко-правовая библиотека. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.net>.

Основна

1. Бойко М.Д. Соціальний захист: Навч. посіб. – К.: «Олан», 2004. – 312 с.
2. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К., 2005. – 615 с.
3. Концепція соціального забезпечення населення України / затв. Постановою ВР України №3758-ХІІ від 21.12.93 р.
4. Волгин Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. И. Социальное государство : Учебник. – М.: ИТК «Дашков и К», 2004. – 416 с.
5. Кучменко Е. М., Шелега О. О. Специфіка ринку зайнятості України: вдосконалення діяльності особистості з питань професійного навчання населення. /Державне управління та державна служба зайнятості (питання теорії та виклики практики) – К., ІПК ДСЗУ, 2008. – С.122-135.
6. Людський розвиток в Україні: можливості та напрямки соціальних інвестицій (колективна науково-аналітична монографія) / За ред. Е.М.Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2006. – 424 с.
7. Синчук С.М., Бурак В.Я. Соціальний захист: Навч. посіб. / За ред. С.М. Синчук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 318с.
8. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 405 с.

9. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: Нвч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.

Допоміжна література:

1. Інструкції про порядок реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних державною службою зайнятості".
2. Постанова КМ України №238 від 22.02.99 р. "Про запровадження адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям".
3. Положення про умови та порядок надання адресної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям / затв. Постановою КМ України №238 від 22.02.99 р.
4. Наказ Міністерства соціального захисту населення України №43 від 01.04.97 р. "Про затвердження типових положень про будинки-інтернати для громадян похилого віку, інвалідів та дітей".
5. Наказ Міністерства соціального захисту населення України №44 від 01.04.97 р. «Про затвердження типових положень (взірцевих) про територіальний центр соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян і про відділення соціальної допомоги вдома».
6. Постанова КМ України №128-92-п від 14.03.92 р. «Про державну програму організації натуральної та грошової допомоги малозабезпеченим верствам населення».

